

HALLINTOVALIOKUNNALLE

Lausuntonaan Oikeustoimittajat ry esittää seuraavan:

Oikeustoimittajat ry pitää tärkeänä, että julkisuuslakia (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta) täsmennetään asiakirjakopioista perittäviä maksuja koskevilla säännöksillä. Joissakin yksittäistapauksissa viranomaiset ovat käytännössä rajoittaneet julkisuutta määrämällä ylimitoitettuja maksuja asiakirjakopioista.

Oikeustoimittajat ry:n näkemyksen mukaan hallituksen esitystä olisi kuitenkin hyvä muuttaa siten, että kaiken tiedon saaminen viranomaisen luona luettavaksi tai jäljennettäväksi säilyy nykyiseen malliin maksuttomana. Vain se turvaa perustuslaissa ja julkisuuslaissa säädetyt julkisuusperiaatteen sekä perustuslain takaaman sananvapauden.

Tiedon saamisen maksullisuus on siis kohdistettava nimenomaan varsinaiseen kopiointiin ja sen aiheuttamiin kustannuksiin.

34 § 2 momentti

Oikeustoimittajat ry vastustaa työryhmän ehdotusta, jonka mukaan viranomaiset voisivat tietyissä tapauksissa periä maksun jo tietojen etsimisestä. Julkisuusperiaatteen toteutumisen kannalta on välttämätöntä, että tietojen saaminen suullisesti ja asiakirjan lukeminen viranomaisen luona säilyvät maksuttomina riippumatta siitä, onko asiakirja yksilöitävissä asiakirjaluokittelun tai muun lakiehdotuksessa mainitun seikan avulla.

Oikeustoimittajat ry huomauttaa, että julkisuuslaki asettaa viranomaisten asiakirjahallinnolle vaatimuksia. Siten kaikkien asiakirjojen pitää olla vaivatta löydettävissä.

34 § 3 ja 4 momentti

Tämä momentti säätää muunlaisen tiedon luovutuksen maksulliseksi.

Oikeustoimittajat ry:n käsityksen mukaan asiakirjojen etsimisen pitäisi julkisuusperiaatteen perusteella olla aina maksutonta, vaikka pyyntö ei olisikaan ”tavanomainen”.

Maksullisuus pitäisi rajata nimenomaan kopiointiin. Muuten maksullisuus esimerkiksi asettaa suurten tiedotusvälineiden toimittajat ja tavalliset kansalaiset eriarvoiseen asemaan.

Lainmuutosesitys voisi toteutuessaan johtaa mm. seuraavanlaisiin tulkintaongelmiin:

- Missä vaiheessa asiakirjan etsiminen muuttuu maksulliseksi? Pitääkö viranomaisen ilmoittaa jossain vaiheessa asiakirjaa pyytävälle, että nyt asiakirjan etsiminen on maksullista?
- Miten asiakirjaa pyytänyt voi tarkistaa etsintään käytetyn ajan? Entä jos paikalla on uusi työntekijä, joka ei ole riittävästi perehtynyt asiakirjojen säilytysmenetelmiin?
- Jos viranomainen laskuttaa salassa pidettävien tietojen mustaamisesta ja tämä salailupäätös kumoutuu hallintovalituksen myötä, palautetaanko salaamismaksu?
- Monasti journalistisia selvityksiä tehdään esimerkiksi perehtymällä eri oikeuksissa tietentyyppeihin juttuihin. Tyypiesimerkki tästä on selvitys, jossa toimittaja pyytää luettavakseen hovioikeudessa 2000-2004 käsitellyt murha- ja tappojutut. Kopioita hän ei tarvitse, vaan hän tekee asiakirjoista muistiinpanoja omalle tietokoneelleen. Yksittäisen asiakirjan etsiminen olisi Oikeustoimittajat ry:n käsityksen mukaan maksutonta, mutta jos henkirikosjuttuja on ajanjaksolla 30, muuttuuko se maksulliseksi? Entä jos juttuja on sata? Missä menee erityistoimenpiteiden raja? Laki jättää sen hyvin tulkinnanvaraiseksi.

Oikeustoimittajat ry ehdottaa myös, että tässä momentissa säädetään maksimituntilaskutuksesta.

31 § 3 momentti

Tässä momentissa ehdotetaan, että asiakirjan salassapitoa voitaisiin jatkaa yli laissa sallittujen määräaikojen. Oikeustoimittajat ry suhtautuu kielteisesti siihen, että salassapitoa voitaisiin jatkaa tällä tavoin ennalta määräämättömän ajan, vaikkapa ikuisesti. Julkisuus on perusoikeus, eikä sen arvoa tulisi syödä tällaisella sääntelyllä.

